

nőket lökött a csőcselék elébük,
s hogy óvja őket, szakadékba fordult,
acélerődje így lett fémkoporsó.
Prágában hősként tettét végbevitte
s itt nyugszik, i t t h o n . Andrejev Jurij volt,
Inokentyevics, élt huszonnyolc évet.
Alighogy élt. S most őseit követve
megváltóként zuhant e sziklasírba!
Csokrom: lesz por — emléke el nem évül,
viszem magammal örök, tiszta érvül...
Most némán suhan gépkocsink az úton,
melynek alapját ő ágyazta még be,
s e szeszélyes vidéknek őrzí méhe
művét s csontjait — szívét népe őrzí!
Szép, végzetes nép: tavaszi, meg őszi.

(Novoszibirszk, 1968. IX. 5.)

SZIBÉRIAI TŰZEK

A Szovjet Írószövetség meghívására, alkotó csereakció keretében jártam kora ősszel Szibériában, a novoszibirszki irodalmi folyóirat, a Szibirszkije Ognyi (Szibériai Tűzek) és a Tiszatáj baráti kapcsolatainak előkészítése érdekében.

Féltem a hosszú úttól, féltem a hidegektől. Féltem, hogy igen szerény orosz nyelv- ismeretem — amely sokszor a hazai környezetben is nehezen áthidalható akadályo- kat állított közös gondolataink mélyebb megértése elé — egyenesen lehetetlenné tesz távoli vendéglátóim között. Aggodalmaim alaptalanok voltak; a távolság nem mér- hetetlen: Szeged—Novoszibirszk légvonalban alig 6000 km-re van egymástól, a kor- szerű személyszállító eszközökön történt utazás összideje oda-vissza 24 óra. Maga az elszánás, a felkészülés az indulásig: mérhetetlenül többszöröse.

Nem tisztultak még le élményeim, s részint sem értek be annyira, hogy akár egy szükre fogott, igénytelen kis beszámoló is kitelnék belőlük. Talán majd egyszer. Egyszer feltétlen meg kell ezt tennem, most csak a lényegét, s azt is a tények rövid, de annál beszédesebb felsorolásával, adatokkal és anyagokkal, önmagukért szóló, élő, irodalmi anyagokkal.

Novoszibirszk fiatal város, fiatal, fiatalos — és hatalmas! 75 évvel ezelőtt szám- űzöttek és telepések alapították az Ob folyó két partján. 1917-ben 68 ezer lakosú nagy- községgé fejlődött — s a polgárháborúban Kolcsak fehérgárdistái porig égették törpe faházait. Kolcsak ellen a nők, a gyermekek is harcoltak itt. E kietlen partok mentén alakult a legendás hírvé internacionalista brigád, nagyszámú — többek között magyar — hadifogolyból, s a helyi felkelőkből, amely tönkrevverte Kolcsak generális félel- metes reguláris hadseregét.

Az újjáépült — s ma már Szibéria fővárosaként funkcionál — Novoszibirszk Munkásmozgalmi Múzeumában egy egész falrészen állított emléket polgárháborús hőseinek. Itt olvasom e neveket korabeli képek, kitüntetések, oklevelek és fegyve- rek, emléktárgyak fölött: Orosz Nándor, Ligeti Károly, Ligeti Károlyné, Zalka Máté, Münnich Ferenc, Landberg Max és felesége (ki még itt él jó barátai, elvtársai közt; férje 1952-ben mint nyugdíjas malomigazgató halt meg), Tóth Mihály és mások...

(— „Max nagyszerű harcos és elvtárs volt! — mondja V. Puhnacsov örökfiatal költőbarátom —, apámmal igen sokat meséltek nekem az akkori kemény időkről, és nagyokat mulattunk! Hej, mekkorákat mulattunk együtt!”)

1968-as költészet napi antológia: Omszk, Tomszk, Novoszibirszk költőinek gyűj- teményes kötete a kezemben, benne Ligeti Károly három verse; fényképe mellett, 1916—19-ből. A vers piros betűkkel nyomva. S így a többi hősé — a mai költők mellett. Hagyományörző, fiatal, természetesen-egyszerű város Novoszibirszk. S ilyenek — mert milyenek lennének — az emberek is. A költők, írók, akadémikusok, egyete- mi hallgatók, építők és gyári munkások, a szállodai portás és a sofőr, a taxisofőr is („Észrevétlenül, de minden órában épül a mi városkánk!” — mondja, miközben az obi „tengerkéhez” visz bennünket — 300 km hosszú, 28 km széles mesterséges ten-

gerke ez! —, majd a Turbinkához — a brjadszki erőműhöz, meg az obihoz készít többek közt ez az üzem turbinákat, s a félautomata „üzemke” 4000 dolgozót foglalkoztat...)

Novoszibirszk jelenleg 1 millió 64 ezer lelket számlál. A mi folyóirattársunk, a Szibirszkije Ognyi 65 ezer példányban jelenik meg — ebből 50 ezer előfizetéses! Ez a kerület és folyóirata — amely ez évben lépett 47. évfolyamába — A. Voznyeszenszkijt, R. Rozsgyesztvenszkijt, J. Jevtusenkót adta többek között az utóbbi években a szovjet irodalomnak.

Folyóirattársunk a Tiszatáj-jal abban is rokon, hogy rendszeresen vállalja a fiatalok bátor útrairndítását — ha ezek sokszor meg is feledkeznek „boldogabb” éveikben erről.

A város miliője, klímája is rokon a mi kis dél-magyarországi fővárosunkéval. Nem csoda hát, ha kézfogásunk ottani kollégáinkkal valóban baráti kézfogás volt. Az első perctől az utolsóig az.

Ez a hely nem alkalmas most bővebb bemutatásra, a Szibirszkije Ognyi szerkesztőivel (Alekszandr Szerdov költőt, főszerkesztőt a közeljövőben várjuk a Tiszatáj vendégeként) csereszámok összeállításában állapodtunk meg, ezekben sor kerülhet még erre.

Itt egyelőre egy szűkebb válogatást adunk közre ottani barátaink verseiből. Szebben és többet beszélhetnek ezek magukért is, a fésületlen és hiányos prozodiánál.

A. L.

NOVOSZIBIRSZKI KÖLTŐK VERSEI

VASZILIJ PUHNACSOV

nevét sokan ismerik Szibériában — legutóbbi kötete húszezer példányban jelent meg — s még többen verseit, dalait. Az elmentmondás csak látszólagos: Puhnacsov olyan műveket alkot, melyek éppen egyszerű hangvételüknél fogva a népdalkincs részévé váltak és válnak. Kik megzenésített verseit éneklik szerte Szibériában, sokszor nem is ismerik a szerzőt. Tehetségéről szól az az anekdota is, melyet „Jó reggelt, Oroszország” című kötetében olvashatunk az előszóban. Folklorkutató expedíció egy régi-régi dal három sorát fedezte föl valamelyik kis faluban. Az öregek a többit elfeledték. Az „Amikor Ivánt a felesége” kezdetű balladát Puhnacsov egészítette ki olyan mesterien, hogy a szibériai kórusok népköltésnént adják elő.

MIKOR IVÁNT...

Mikor Ivánt a felesége útra küldte,
aj, útra küldte,
Kócos-bócos haját is megfésülte,
aj, megfésülte,
A derekát aranyövvel átkötötte,
aj, átkötötte.
— Haj, asszony, engem hova küldesz,
aj, hova küldesz,
Unneplőbe, asszony, mért öltöztetsz,
aj, mért öltöztetsz?
— Esküvőre hívtak, uracskám, esküvőre,
bizony esküvőre,
Azt hinnék a lányok, hogy nem vagy te senki,
aj, megszólnának,